

Beszámoló a 91. Német Könyvtáros Kongresszusról

Bielefeld, 2001. április 2–5.

A német könyvtárosok legnagyobb, „91. Deutscher Bibliothekertag” elnevezésű konferenciáját ebben az évben Bielefeldben tartották a VDB (Verein Deutscher Bibliothekare) és a BIB (Berufsverband Information Bibliothek) szervezésében. Magának a „könyvtáros napnak” a bielefeldi egyetemi könyvtár volt a házigazdája. Az MKE a VDB-től kapott meghívást a rendezvényre.

A konferencia *a könyvtárak szerepe a globális tudásban* mottó viselte. A programok, előadások legtöbbször ennek megfelelően a digitalizáció, az elektronikus tartalomszolgáltatás, a multimédia szerepével foglalkozott. Külön munkacsoportok ülészttek a szakmai, szervezeti kérdések megvitatására. A konferencia mellett kiállítás is volt, amelyen kiadók, könyvtárak, könyvtári szoftvekekkel foglalkozó cégek állítottak föl standokat.

A megnyitó előadás az NRW Digitális Könyvtárral foglalkozott. Dr. Peter Kost ismertette a rendszer működését. Az NRW (<http://www.digibib-nrw.de/Digibib>) 1999-ben indult. Bielefeldben és Kölnben található egy-egy szervere a projektnek. Maga az NRW több szolgáltatást is nyújt. Egyrészt több mint 30 pfalzi és északwesztfáliai könyvtár közös katalógusa. Másrészt 120 különböző adatbázist lehet rajta keresztül elérni, pl. katalógusokat, internetes keresőket, elektronikus folyóiratokat, teljes szövegű adatbázisokat. Nemcsak a keresésre, hanem elektronikus kölcsönzésre is van lehetőség a rendszerben, valamint a találatok e-mailben való letöltésére. Friedrich Summann a bielefeldi egyetemi könyvtárból az NRW alkalmazását és integrációját ismertette az egyetemi könyvtár könyvtári (<http://www.ub.uni-bielefeld.de>) rendszerében. A könyvtár nyitólapján lehetőség van a könyvtár állományából a szerzőre és címre történő keresésre. Majd innen továbblépve lehet elérni az NRW szolgáltatásait: az elektronikus folyóiratokat, a közös katalógust, a teljes szövegű adatbázisokat. Maga a bielefeldi egyetemi könyvtár is része az NRW rendszernek, de lehetőség van a helyi katalógus használatára az NRW-től függetlenül is, illetve folyóiratok, könyvek távoli könyvtárak adatbázisaiban való keresésre is.

Bernd Oberknapp a ReDI (Regionale Datenbank-Information) projektet ismertette. 1999-ben, a projekt indulásakor az volt a cél, hogy Baden-Württemberg tartományban egy olyan központi szolgáltatást alakítsanak ki, amely tudományos igényeket elégít ki: könyvtári katalógusokat, teljes szövegű adatbázisokat lehet segítségével elérni. Nyilvánvalóan kimondottan olyan adatbázisokat gyűjtöttek ebbe össze, amelyek Baden-Württemberghez valamilyen módon kapcsolódnak. Magának a webes felületnek az elérése folyamatosan biztosított, mert egyszerre két távoli szerveren is fut.

Suche nach Büchern und Zeitschriften

in der Bibliothek der Universität Bielefeld (gedruckt und elektronisch)

Titel: Autor: [mehr Suchfelder](#)

Suche nach Aufsätzen

[Metasuche: Kataloge](#)[Fachportale](#)[Multimedia-Angebote](#)

Bestellung

[Verlängern / Vormerken](#)

WWW-Angebote

Bibliothek der Universität Bielefeld: [Kontakt](#)

+++ Literaturremittlung mit einer

Aktuelles:

Wissenschaftliche(r) Angestellte(r) gesucht [mehr...](#)Zeitschriftenartikel im Volltext direkt von zu Hause lesen [mehr...](#)Metasuche: Neue Datenbanken [mehr...](#)Studentische Aushilfskraft gesucht [mehr...](#)Hinweise zur neuen Homepage [mehr...](#)11 neue Datenbanken in der Metasuche [mehr...](#)Neue Funktionen in der Metasuche [mehr...](#)[Metasuche Login](#) (für Hochschulangehörige)

Nach Anmeldung können Sie eigene Profile anlegen und lizenzierte Angebote auch von zu Hause nutzen.

Universität Bielefeld

[Bielefeld.de](#)

Peter Inklaar a PICA Online Information Service képviselője cégének könyvtári szolgáltatásait vizsgálta (közös katalogizálás, elektronikus kölcsönzés stb.), valamint felvázolta új tervüket, a PiCarta programot, amelyben szeretnének az európai adatbázisokat, könyvtárakat összefogni, és gyűjteményeikben az egyszerre történő keresést lehetővé tenni több nyelven is.

R. Schiroslawski a FIZ Wirtschaft portálról közölt érdekes adatokat. Ez a szolgáltatás közgazdaság-tudományi, politikai adatbázisokat tesz elérhetővé. Folyóiratok, kutatási jelentések, szabadalmak, statisztikák, disszertációk között lehet benne keresni. Ehhez hasonló a Deutsche Zentralbibliothek für Medizin tevékenysége, amely a minél gyorsabb informálódás elősegítése érdekében több orvosi könyvtárral összefogva több száz elektronikus folyóirat elérését teszi lehetővé.

Prof. Dr. Hermann Rösch az előadásában elemezte az utóbbi évek fejlődését az internetes tartalomszolgáltatások, portálok területén. Rösch szerint az üzleti és a tudományos élet portáljait közösen az jellemzi, hogy nemcsak egyszerű linkgyűjtemények, hanem kommunikációs csatornák is. Nézete szerint a portálok funkciói a következők: egy-egy szakterület forrásainak, intézményeinek összegyűjtése, nagy hatásfokú szakterületrendszer biztosítása, egy-egy szakterület információinak strukturálása, nyilvánosság biztosítása. A közeljövőben elképzelhetőnek tartja, hogy a portálok integrálódnak egymásba, és egy nagy, közös hálózatot alakítanak ki.

Martin Hackemann szintén a portálok problematikájával foglalkozott. Fontosnak tartotta kiemelni, hogy szerinte szükséges teljes szövegű adatbázisok, könyvtári katalógusok szolgáltatása egy-egy portálon. Véleménye szerint egy közgyűjteményi portál készítésekor is le kell szögezni azt, hogy gyakorlatilag úgy kell működnie, mint az üzleti életben a piacnak, vagyis naprakésznek és gyorsnak kell

lennie. A felhasználói felületet úgy kell kialakítani, hogy jól átlátható legyen, és minden potenciális felhasználónak nyújtson információt.

Jelenleg Németországban is gyerekcipőben jár az e-book könyvtári feldolgozása, szolgáltatása. Sőt maga a fogalom sem tisztázott. Berlinben, Kölnben, Dortmundban és Hamburgban a közművelődési könyvtárak most egy közös projekt keretében tesztelik az egy-egy könyvtár állományában található e-bookok kölcsönzését. A program egyelőre gyerekcipőben jár, céljuk az, hogy felmérjék az igényeket és a lehetőségeket.

A konferencián kiadók is képviseltették magukat. Többek között a Dialog és a SilverPlatter is jelen volt. Üzleti ismertetőikben cégeik szolgáltatásait, új ajánlatait ismertették. A Dialog például olyan adatbázisokat is kínált, amelyeket helyi hálózaton belül lehet telepíteni, természetesen rendszeres frissítéssel együtt. A SilverPlatter képviselője előadásában arról beszélt, hogy jelenleg 250 adatbázist szolgáltatnak, amelyek döntő többsége bibliográfiai adatbázis, de teljes szövegű gyűjteményeik is vannak. Legújabbban zenei absztraktokat, művészettörténeti adatbázist és európai irodalomtörténettel foglalkozó adatbázist indítottak. Szolgáltatásuk közé tartozik – mint ahogy az Magyarországon is ismert – a preprint szerverszolgáltatás, elektronikus folyóiratok szolgáltatása, szakportálok fejlesztése, valamint szakteresőrendszerek kifejlesztése.

A több napos rendezvényen 30 külföldi kolléga is részt vett. Tiszteletükre külön előadást szerveztek, amelyen az új dán könyvtári törvényről és a Goethe Intézet mexikói tevékenységéről hallhattunk. Dániában 2000 májusában vezették be az új törvényt, amelyre igen nagy szükség volt, mert törvényi szinten legutoljára 1946-ban szabályozták a dán könyvtári rendszert. Fontos eleme a törvénynek, hogy előírja és szabályozza az elektronikus dokumentumok gyűjtését. Külön elektronikus könyvtár kialakítását is előírja. Sok problémát vet fel és a törvényben nem teljesen megoldott, hogy milyen elektronikus dokumentumokat kell gyűjteniük az egyes könyvtáraknak. A törvény átalakította magát a dán könyvtárosképzést is, és változást hozott a könyvtárakban található üzleti információk terén is. Egyes üzleti szolgáltatások ezentúl csak költségtérítés ellenében használhatók.

Érdekes előadást hallhattunk a Goethe Intézet mexikói tevékenységéről. Minden Goethe Intézetben található könyvtár, amely a német kultúra terjesztését hivatott szolgálni az adott országban. Mexikóban a Goethe Intézet könyvtárosa kapcsolatot épített ki a jelentősebb mexikói könyvtárakkal, és a német kultúra legfontosabb műveivel igyekszik ezeket ellátni. Másrészt az intézeten keresztül sok mexikói dokumentum jut el Németországba, amelyek egy része könyvtári dokumentum.

A konferencián osztályozási problémákkal is foglalkoztak. *Dr. Henning Klausz* a Frankfurtban található Collegium Polonicum könyvtárban továbbfejlesztett RVK (Regensburger Verbundklassifikation) osztályozási rendszerről beszélt. Céljuk az volt, hogy a rendszerrel specifikusabban ki lehessen fejezni a lengyel témájú dokumentumokat. Az RVK-ban eddig használt osztásokat, alosztásokat a lengyel történelem korszakaival és Lengyelország földrajzi területeinek kifejezésével egészítették ki. Ezt a kibővített RVK-t csak ebben a könyvtárban használják.

Az utolsó nap elhangzottak olyan előadások is, amelyek régi könyvekkel foglalkoztak. A brémai egyetemi könyvtárban régi térképek digitalizálását és interneten való elérhetőségét valósították meg. Az első fázisban 100 térképet szkenneltek be 300 DPI-s felbontásban, TIFF formátumban. Ezekhez kialakítottak egy

relációs adatbázist, amelyben a térkép címére, szerzőjére és tárgyszóra lehetett keresni. A következő fázisban már a tapasztalatokat felhasználva 3700 térképet digitalizáltak. Ebben a fázisban a keresési lehetőségeket kibővítették. Látképeket is digitalizáltak, és az egyes térképek megjelenítésekor lehetőség van az adott térképhez kapcsolódó látkép megtekintésére is.

A weimari Herzogin Anna Amalia Bibliothek könyvtárosa, *dr. Jürgen Weber* a könyvtár állományában lévő könyvek tulajdonosi bejegyzéseinek katalógusba építéséről beszélt. Céljuk nemcsak a könyvről készülő címléírás elérhetővé tétele a weben, hanem egy olyan katalógus kialakítása, amely az adott könyvek tulajdonosi bejegyzéseit, cenzori bejegyzéseit stb. tartalmazza. Ennek megvalósítása teljesen gépesített formában történik. Az egyes bejegyzéstípusok leírásához MARC mezőket használnak, amely így az OPAC-ba bekerült. A katalógus mögött álló adatbázist úgy készítik el, hogy az egységesített alakokat egy-egy mezőben tárolják, és a weben ezek lekereshetőek. Tehát lehetőség van arra, hogy akár egy tulajdonos összes bejegyzését lekeressük.

Bielefeldi tartózkodásom alatt alkalmam adódott az egyetemi könyvtár és a városi könyvtár megtekintésére. Az egyetemet 1969-ben alapították, és a könyvtárat is ekkor alakították ki. A teljes állomány szabadpolcon található, bár egyes állományrészek csak a könyvtárostól kérhetőek, de ezt a polcokon jelzik. A gyűjtemény szakterületekre oszlik (pl.: jog, történelem, közgazdaságtan, stb.), amelyek egy-egy galériás teremben vannak összegyűjtve. Ezekben a termekben a dokumentumok egy helyi osztályozási rendszernek megfelelően vannak a polcra helyezve. Az egyetemi oktatáshoz és tanuláshoz szükséges dokumentumokat gyűjti a könyvtár. Az egyes tanszékeknek nincs külön könyvtára, minden dokumentum a központi könyvtárhoz tartozik. Minden egyes teremben tájékoztató könyvtáros segíti az olvasókat, valamint az egyes gyűjteményeknél a számítógépes katalógus is több terminálon elérhető. Cédulakatalógus már nem létezik, mert a teljes állomány digitalizált. Az olvasók számára különböző mélységű ismertető kurzusokat kínálnak a könyvtár használatáról. Lehetőség van a helybenolvasásra is, ugyanis minden egyes állományrészben több olvasóterem található. A kölcsönzés a kijáratoknál történik, amelyek el vannak látva elektronikus védelemmel. Könyvtári CD-k használatára általában mindegyik szakgyűjteményben van lehetőség.

A városi könyvtár technikai háttere szegényebb. A katalógus Windows 3.1-es gépeken érhető el. A könyvtár rendelkezik zenei- és gyerekgyűjteménnyel, valamint mikrofilmtárral. A gyűjtemény itt is teljes egészében szabadpolcos, egyes folyóiratok kölcsönözhetőek is. A bejárat mellett közvetlenül található a tájékoztató szolgálat. A könyvek és a kicsiny olvasóterem az emeleti galérián helyezkednek el. A gyűjteményt alapvetően közművelődési szempontok alapján alakították ki. A könyvtár honlapja és internetes katalógusa még most van fejlesztés alatt.

Hegy Ádám